

महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास
मंडळामार्फत राबविण्यांत येणा-या अल्प
मुदतीच्या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाकरिता
शिक्षण शुल्क निर्धारित करण्याबाबतचा
निर्णय अधिक्रमित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : व्हीओसी-२०२०/प्र.क्र.११८/कौशल्य-२

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : १९ एप्रिल, २०२१

- संदर्भ :** १) सामाजिक न्याय आणि सबलीकरण मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र
क्र.११०१७/०१/२००८- SCD-V, दि.३१ डिसेंबर, २०१०
२) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग शासन निर्णय क्रमांक व्हीओसी-२०१२/३६५/
प्र.क्र.१६९ /व्यशि-४, दि.१९ मार्च, २०१३.
३) शासनपत्र, सा.न्या.व वि.स.वि.क्र.ईबीसी २०१२/प्र.क्र.८२/शिक्षण-१,
दिनांक ३ मार्च, २०१६
४) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१५/प्र.क्र.२१९/
तांशि-४, दि.३१ मार्च, २०१६
५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक इबीसी-
२०१६/प्र.क्र.२२१/शिक्षण-१, दि.३१ मार्च, २०१६
६) कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभाग शासन निर्णय क्रमांक
व्हीओसी-२०२१/प्र.क्र.१०/कौशल्य-२, दि.११ फेब्रुवारी, २०२१.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई (पूर्वीचे नाव महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळ) या मंडळामार्फत मान्यता देण्यात आलेल्या खाजगी संस्थांमधून ६ महिने, १ वर्ष व २ वर्ष कालावधीचे अंशकालीन व पूर्णवेळ स्वरूपाचे व्यवसाय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर राबविण्यात येतात. हे अल्पमुदतीचे व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या खाजगी संस्था ७० टक्के ग्रामीण व ३० टक्के शहरी भागात आहेत. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळ स्थापनेपासून या अभ्यासक्रमांचे शिक्षण शुल्क निश्चित झालेले नसल्याने, या मंडळाशी संलग्नित खाजगी संस्था विविध अभ्यासक्रमाकरिता निरनिराळ्या दराने शिक्षण शुल्क आकारणी करत असल्यामुळे, या संस्थांकडून आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्कांमध्ये एकसूत्रता आणण्याकरिता संदर्भाधिन दि.१९ मार्च, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळामार्फत (महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळ) राबविण्यांत येणाऱ्या अल्प मुदतीच्या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क तात्पुरत्या स्वरूपात तसेच, सदर शासन निर्णयामध्ये शिक्षण शुल्काची रक्कम अंतिम

स्वरूपात निश्चित होईपर्यंत सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, आदिवासी विकास विभाग व इतर विभागाकडून संस्थांना ई.बी.सी. सवलत/मागासवर्गीयांच्या शुल्काची प्रतिपूर्ती/शिष्यवृत्ती या सवलतीसाठी अनुज्ञेय राहणार नाही असे नमूद करण्यात आले होते.

२. केंद्र शासनाच्या दि.३१ डिसेंबर, २०१० रोजीच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचनानुसार ग्रुप ४ मध्ये फक्त इयत्ता अकरावी आणि बारावी (जनरल आणि व्होकेशनल स्ट्रीमसह) आय.टी.आय. कोर्सेस आणि तीन वर्षांचे पदविका अभ्यासक्रम यांचाच समावेश केलेला आहे. त्यामुळे महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळामार्फत इयत्ता १० वी पास अशी किमान शैक्षणिक अर्हता असलेले जे १ ते २ वर्षे कालावधीचे अभ्यासक्रम चालविले जातात. हे विचारात घेता महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळाच्या अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थी हे सुधारित मार्गदर्शक सुचनांतील तरतूदीनुसार इतर व्यावसायिक अभ्यासक्रम वगळल्यामुळे ते भारत सरकार शिष्यवृत्तीसाठी पात्र ठरत नाहीत.

३. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळामार्फत संबंधित संस्थांना स्वयं-अर्थसहाय्यित तत्वावर मान्यता देण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळाने मान्यता दिलेल्या संस्थांमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अभ्यासक्रमांचे प्रवेश हे संबंधित संस्थास्तरावर दिले जातात. सदरील प्रवेश प्रक्रिया ही महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळा कडून केंद्रीय ऑनलाईन पध्दतीने केले जात नसल्याने, सदरील प्रवेश प्रक्रियेबाबत संबंधित संस्थांवर मंडळाचे कोणतेही थेट नियंत्रण नसते.

४. दुसरी बाब म्हणजे, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या दि.३१ मार्च, २०१६ च्या शासन निर्णयानुसार तसेच सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दि.३१ मार्च, २०१६ च्या शासन निर्णयानुसार महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक शिक्षण व परीक्षा मंडळ यांच्या मार्फत चालविण्यात येणाऱ्या दोन वर्षापेक्षा कमी कालावधीच्या अभ्यासक्रमांना शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ अनुज्ञेय ठरत नाही.

५. उपरोक्त नमूद महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळ संलग्नित खाजगी मान्यताप्राप्त संस्थांव्यतिरिक्त राज्यामध्ये एकूण ९५० औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था कार्यरत असून, या औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये कौशल्य शिक्षणाचे प्रशिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना राज्य शासनाची शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती देण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीमार्फत प्रमोद महाजन कौशल्य विकास योजना व प्रधानमंत्री कौशल्य विकास योजनेतर्गत विविध व्यवसाय प्रशिक्षण संस्था (VTP) मार्फत विविध कौशल्य अभ्यासक्रमांचे प्रशिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे प्रशिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती संबंधित प्रशिक्षण संस्थांना देण्यात येते. विभागातर्गत कौशल्य शिक्षणाच्या प्रशिक्षण योजनांची प्रभावीपणे राज्यात अंमलबजावणी होत असल्याने, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळाकडून खाजगी संस्थांमार्फत स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर अल्प

मुदतीच्या चालविण्यात येणाऱ्या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाकरीता शुल्क प्रतिपूर्ती केल्यास ती द्विरुक्ती ठरेल. या संपूर्ण पार्श्वभूमीवर संदर्भाधीन क्र.२ येथील दि.१९ मार्च, २०१३ रोजीचा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भीय दिनांक १९ मार्च, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळामार्फत स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर मान्यता दिलेल्या खाजगी संस्थाना अल्प मुदतीच्या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क निर्धारित करण्याबाबत घेण्यात आलेला निर्णय, या शासन निर्णयाद्वारे अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

२. त्यानुसार, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळाद्वारे मान्यता देण्यात आलेल्या खाजगी संस्थांमार्फत स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर चालविण्यात येणाऱ्या सहा महिने, एक वर्ष किंवा दोन वर्षापेक्षा कमी कालावधीच्या अंशकालीन व पूर्णवेळ स्वरूपाच्या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती, तसेच शिक्षण शुल्क/ परीक्षा शुल्क चा लाभ केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे अनुज्ञेय नाही.

३. सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०४१९१५३९५५९००३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(डॉ. सुवर्णा खरात)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा.सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव.
- ५) मा.विधानसभा/विधानपरिषद विरोधी पक्षनेता यांचे खाजगी सचिव
- ६) सर्व मा.विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य
- ७) मा.मंत्री, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

- ८) मा.राज्यमंत्री, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ९) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १०) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ११) सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/पुणे/नाशिक/औरंगाबाद /अमरावती/नागपूर (संचालनालयामार्फत)
- १२) सर्व जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य (संचालनालयामार्फत)
- १३) मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- १४) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १६) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १७) अपर मुख्य सचिव, अल्पसंख्यांक विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १८) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- २०) सचिव, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- २१) सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- २२) निवड नस्ती, कौशल्य-२.